

BLOMMORNA INPÅ LIVET

VÄLKOMMEN IN I BLOMMORNAS HEMLIGA VÄRLD

VÄLKOMMEN IN I BLOMMORNAS HEMLIGA VÄRLD!

Alla dessa iögonfallande blommor med starka färger, fantastiska former och underbara dofter. Vad är de till för? Finns de till för vår njutnings skull? Precis som för alla djur är det viktigt för växter att "para" sig och föra livet vidare. Denna parning sker i blommorna mitt framför våra ögon och kallas pollinering. Växter har alltså blommor för sin egen skull. I detta häfte kan du läsa spännande historier om växters pollinering och den hjälp de har av vind och insekter för att parningen ska lyckas.

VÄGVISARE I TEXT OCH RABATTER

Växter vars pollinering beskrivs mer ingående är utmärkta med fjärilen blåvinge, både i texten och i rabatterna, så att du lätt ska hitta dem. Växterna är valda utifrån att varje exempel på pollinering ska kunna ses hos någon blommande växt oberoende av vilken tid på säsongen du kommer.

V, S, H – Dessa bokstäver står efter artnamnen och visar när på året växten blommar.

V = Vår

S = Sommar

H = Höst

4.2.C – Siffer- och bokstavsbeteckningarna som står efter växtnamnen i texten, hänvisar till rabatter i den systematiska trädgården på Fredriksdal. Sist finns en karta som visar var i trädgården du hittar rabatterna.

Mitt i systematiska trädgården finner du Floras tempel där du får mer information om Fredriksdals botaniska trädgård, som visar *Skånes vilda flora*.

INNEHÅLL

Växter som sexuella varelser.....	sid 6
Blommor behöver ”en hjälpende hand” i sexualakten.....	sid 7
Fjärilar som parningshjälp.....	sid 9
Dagfjärilar.....	sid 10
Nattfjärilar.....	sid 13
Steklar (bin, humlor och getingar) som parningshjälp.....	sid 14
Skalbaggar som parningshjälp.....	sid 21
Flugor och myggor som parningshjälp.....	sid 22
Vinden och insekterna som gratisarbetare i människans tjänst.....	sid 24

VÄXTER SOM SEXUELLA VARELSER

Vanligen har växter öppna blommor, så att hanliga och honliga könsorgan lätt kan beskådas. De flesta växter är hermafroditer och har då både hanliga och honliga könsorgan i samma blomma. De hanliga könsorganen kallas ståndare, som ytterst bär ståndarknappar med pollenkorn. Det honliga könsorganet, pistillen, består av fruktämne, stift och märke.

Växter med väl synliga könsorgan

liljekonvalj (V) – *Covallaria majalis* 5.3.B

lungört (V) – *Pulmonaria obscura* 2.1.B

harsyra (V) – *Oxalis acetosella* 3.2.B

nävor (S) – *Geranium sp.* 3.1.B

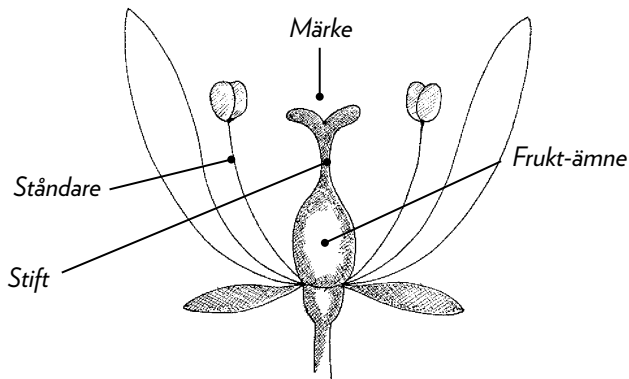
blåkllockor (S) – *Campanula sp.* 1.4.C

kungsljus (S,H) – *Verbascum sp.* 1.3.C

Pollinering innebär att pollen förflyttas från ståndaren till pistillens märke. Detta sker oftast inom en och samma art, men från en individ till en annan.

Befruktning sker när pollenkornets hanliga cellkärna smälter samman med äggcellen i pistillens fruktämne. Så småningom bildas frukter med frön som är växtens avkomma. Hur denna process går till kan du lära mer om i *Freja Frö*, en utställning med träskulpturer i systematiska trädgården på Fredriksdal.

Linné var den förste som betraktade växterna som sexuella varelser. Han jämförde blommans byggnad med människans parförhållande när han placerade växterna i klasser och ordningar efter hur många ståndare och pistiller de hade. Ofta handlade det om en kvinna (pistillen) som levde i ett förhållande med många män (ståndare). I en särskild rabatt i systematiska trädgården finns växter planterade efter *Linnés sexualsystem*.

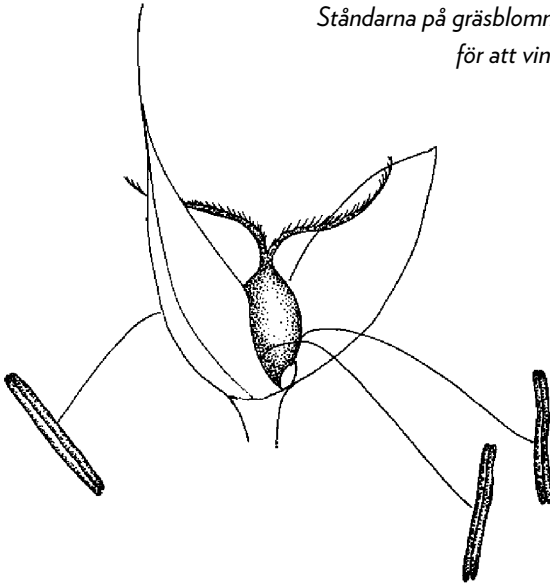

BLOMMOR BEHÖVER "EN HJÄLPANDE HAND" I SEXUALAKTEN

Hur förflyttas då pollen från ståndare till pistill? Blommor klarar oftast inte av parningen själva utan behöver hjälp i själva sexualakten. Pollen ska helst förflyttas från en växt till en annan inom samma art, för att avkomman ska få en stor genetisk variation. Vissa växter utnyttjar vinden.

Att förlita sig på att vinden ska transportera pollenkor är osäkert eftersom "vinden blåser vart den vill". Vindpollinerade växter producerar därför en ofantlig mängd pollenkor. Hit hör många av våra träd som för att underlätta att pollinering sker blommor tidigt på våren innan bladen slagit ut. Pollenkornen kan då lätt spridas via luften, inga blad hindrar deras framfart. Den stora pollenmängden skapar ofta allergier hos människor t ex mot hassel, al, alm och björk. Gräs (**V,S**) – *Poaceae* **5.1.B** och gråbo (**S,H**) – *Artemisia vulgaris* **1.2.C**, är andra allergiframkallande vindpollinerade växter. Ståndarna hänger ofta ut på långa strängar ur blommorna för att vinden lätt ska få tag i pollenkor. Det är alltså oerhörda mängder hanliga könscellerna som ställer till problem i människornas luftvägar. Vem har tänkt den tanken? Dessa könsceller har hamnat på helt fel ställe där de inte gör nytta utan bara ställer till problem.

*Ståndarna på gräsblommor hänger ut på långa strängar
för att vinden ska få tag på pollenkornen.*

Ett säkrare sätt för växterna att bli pollinerade är att insekter hjälper till att förflytta pollenet från en blomma till en annan genom att det fastnar på insektskroppen. De deltar inte medvetet i sexualakten utan är i blomman för att leta föda. Att erbjuda insekterna något ätbart är ett sätt för växterna att försäkra sig om att bli pollinerade. Födan består av proteinrikt pollen och nektar som innehåller kolhydrater i form av olika sockerarter. För att insekterna ska hitta fram till födan har växterna utvecklat stora iögonfallande blommor i vackra färger, spännande former och underbara dofter. Insekterna ser världen på ett annorlunda sätt än vi gör. De har en förmåga att se ultraviolett ljus och kan därför se mönster i blommor som det mänskliga ögat inte uppfattar. De flesta dofter är till för att insekterna ska komma ihåg dem och koppla ihop dem med föda. I vissa fall kan blommor lura insekter genom att lukten påminner om något annat djuren söker efter, som ruttet kött eller parningsvillig hona.

Växter och insekter har under årmiljoner utvecklats och anpassats till varandra. Vissa blommor är inte så specialiserade. De är öppna med nektar tämligen lättillgänglig för besökarna. De kan pollineras av insekter från vitt skilda grupper och erbjuder vanligen pollen som belöning. I andra fall pollineras en arts blommor av en specifik insekt. Ofta är belöningen till dessa insekter nektar som ligger väl gömd i blommans inre.

En del växter klarar befruktningen själva och då sker pollineringen i den enskilda blomman. Självpollinerade växter har ofta små oansenliga blommor, de saknar doft och producerar inte nektar eller pollen i någon större mängd. Fördelen med denna metod är att avkomma garanteras utan att extra resurser satsas, men möjligheten till genetisk variation offras. Ändras miljön har dessa växter dålig förmåga att anpassa sig till sin nya omgivning, eftersom alla plantor av arten är så lika. Många självpollinerade växter är ettåriga och kan snabbt kolonisera en bar jord.

Växter med självpollinerade blommor

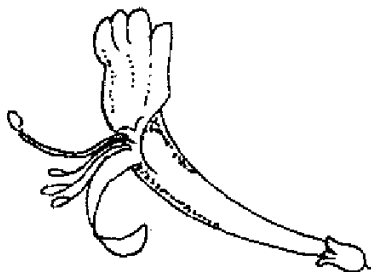
våtarv (V,S,H) – *Stellaria media* 4.2.C

knytling (S) – *Herniaria glabra* 4.2.B

FJÄRILAR SOM PARNINGSHJÄLP

Fjärilar delas in i dagfjärilar och nattfjärilar och de blommor de besöker skiljer sig i form och doft. Fjärilarna samlar ingen mat till sin avkomma utan all föda används för eget bruk. Nektarn dricks med hjälp av en sugsnabel, ett långt sugrör som i vila är inrullad under huvudet. En typisk fjärilsblomma har nektarn förvarad långt ner i ett blomrör eller en sporre. Fjärilar kan utnyttja många olika blomtyper, men en del blommor pollineras enbart av fjärilar.

Typisk nattfjärilsblomma

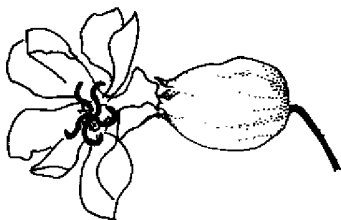
DAGFJÄRILAR

Blommor som pollineras av dagfjärilar har ofta svag doft och rödaktiga färger. Blommorna är ofta upprätta med en platt ovansida som fungerar som en landningsplats. Denna krävs eftersom fjärilen sitter stilla då den suger nektar. Många blommor har så långa sporrar att det endast är fjärilarnas sugsnablar som når ner till nektarn. För att tydliggöra var nektarn finns visar växten vägen med hjälp av prickar, linjer eller fåror på växtens kronblad.

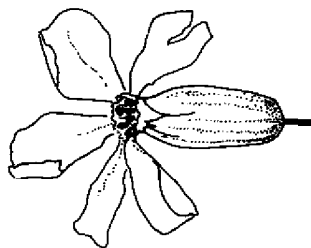
Rödblära (V) – *Silene dioica* 4.2.C.

Rödbläran har enkönade blommor på separata han- respektive honplantor. Vissa individer har blommor med bara ståndare, andra med enbart pistiller. Honblommorna skiljer sig från hanblommorna genom att ha ett uppsvällt foder som rymmer fruktämnet där fröna bildas. De flesta djur är skildkönade, men hos växter är det ovanligt. En konstruktion med hanliga och honliga plantor förhindrar självpollinering.

Rödblära

Honplanta med uppsvällt foder som rymmer fruktämnet.

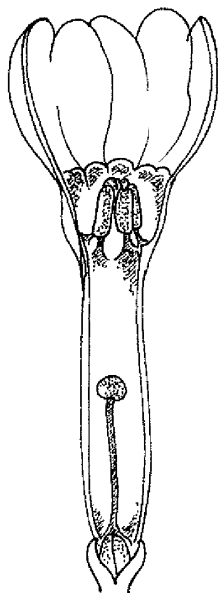
Hanplanta

Gullviva (V) – *Primula veris* 2.4.D

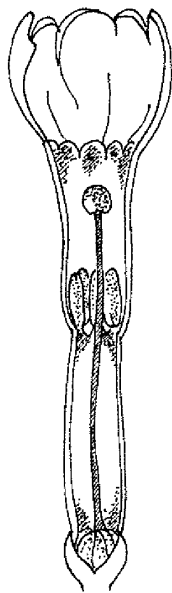
Gullvivan pollineras av fjärilar som har en lång sugsnabel som når nektarn som förvaras längst ned i blomman. Växten har två typer av blommor. I den ena är stiftet långt och ståndarna korta, i den andra är det omvänt. En insekt som besöker en blomma med kort stift får pollen från de långa ståndarna på sig. När insekten därefter besöker en blomma med långt stift, har märket rätt höjd för att kunna gnidas in med pollen från föregående blomma. Fjärilen pudras samtidigt med pollen från de korta ståndarna som kan överföras till blommor med kort stift. Titta även på lundviva, majviva och jordviva i rabatten. De har blommor som är uppbyggda på samma sätt.

Viva

Kortstiftad blomma

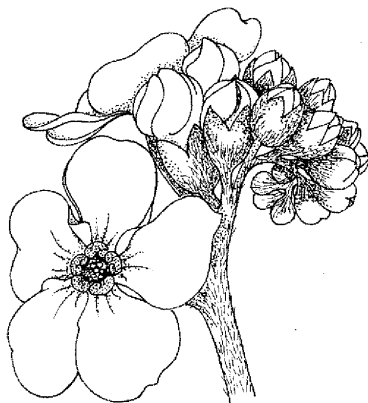
Långstiftad blomma

Förgätmigej (V,S) – *Myosotis sp* 2.2.B

Det finns flera olika arter förgätmigej. Alla har vackra, himmelsblå blommor. Blomman är platt och fungerar som en landningsplats för dagfjärilar som vill suga nektar längst ned i blomman. För att visa vägen finns i blommans mitt en krans av gula eller vita hår som bildar en ring runt ingången till röret. Detta fungerar också som ett vattenavstötande tak över ståndarknapparna. Ingången blir på det viset delvis stängd och gör det möjligt endast för fjärilar med lång sugsnabel att ta sig igenom. Samtidigt som de suger nektar i blomman får de pollen på sig som kan föras vidare till nästa blomma.

Förgätmigej med krans av hår i blommans mitt som visar vägen in till nektarn.

Exempel på andra blommor som pollineras av dagfjärilar

gökblomster (V,S) – *Lychnis flos-cuculi* 4.2.C

backnejlika (S) – *Dianthus deltoides* 4.2.C

åkerklätt (S) – *Agrostemma githago* 4.2.C

blodnäva (S) – *Geranium sanguineum* 3.1.B

NATTFJÄRILAR

De karakteristiska nattfjärilsblommorna är öppna på natten. De doftar starkt i skymning, gryning och på natten. Nattfjärilar har ett väl utvecklat luktsinne som är placerat på antennerna. Blommornas färger är ofta ljusa eller helt vita så att de syns i svagt ljus. Nattfjärilar, framför allt svärmare, står stilla i luften med svirrande vingar medan de suger i sig nektar, som ofta finns långt ner i blommornas inre, i sporrar eller rör. Blommorna behöver därför ingen landningsplats.

Vildkaprifol (S) – *Lonicera periclymenum* 1.4.A

Vildkaprifolen börjar först dofta framåt kvällen när nattfjärilarna vaknar till liv. Blomman har ett ganska smalt djupt rör. Nektarn som finns i dess botten kan bara nås av stora nattfjärilar med mycket långt sugrör.

Exempel på andra växter som pollineras av nattfjärilar

liljekonvalj (V) – *Covallaria majalis* 5.3.B

lungört (V) – *Pulmonaria obscura* 2.1.B

läkevänderot (S) – *Valeriana officinalis* 1.4.B

backglim (S,H) – *Silene nutans* 4.2.C

nattljus (S,H) – *Oenothera biennis* 2.3.C

vitblära (S,H) – *Silene latifolia* 4.2.C

såpnejlika (S,H) – *Saponaria officinalis* 4.2.C

STEKLAR (BIN, HUMLOR OCH GETINGAR) SOM PARNINGSHJÄLP

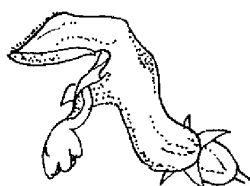
Steklar pollinerar fler slags blommor än alla de andra insektsgrupperna tillsammans. Pollen fastnar lätt på deras håriga kroppar. Steklar föredrar blommor med gula och blå färger och de har en förmåga att öppna blommor som är stängda. De finner ofta nektarn med hjälp av streck eller fläckar. Steklarnas mundelar är kortare än fjärlarnas. Många har en platt tunga, vilket gör att de bara kan slicka i sig nektar, inte suga upp den.

Bin och humlor är viktiga pollinerare av storblommiga växter inom familjerna kransblommiga – *Lamiaceae* 2.1.B, 2.1.C, ärtväxter – *Fabaceae* 3.2.B, 3.2.C, 3.2.D, 3.4.C, 3.4.C, och lejongapsväxter – *Scrophulariaceae* 1.3.B, 1.3.C. Bin och humlor är de mest betydelsefulla pollinerarna ekonomiskt sett genom att de pollinerar fruktträd och bärbuskar. Deras viktiga roll beror på att de inte bara samlar nektar och pollen till sig själva utan också till sina larver, vilket innebär att de måste besöka ett stort antal blommor.

Bin är bäst på att komma ihåg växtformer. De kan också informera varandra om bra matplatser och bra blombestånd.

Getingar är främst rovdjur och föder huvudsakligen upp sina larver på animalisk föda. De besöker dock blommor, särskilt i slutet av växtsäsongen, på jakt efter energirik nektar.

Typisk blomma som pollineras av humlor och bin.

Fingerborgsblomma (S,H) – *Digitalis purpurea* 1.3.C

Fingerborgsblomman är specialdesignad för att passa humlor. Fläckar på blomkronans rör visar vägen till nektarn i blommans botten. Humlan kravlar in i blomman och får samtidigt pollen på ryggen. Bin kommer inte in i blomman eftersom de använder vingarna när de ska ta sig in i en blomma och kronröret är för trångt för detta. Fingerborgsblomman har en lång blomningstid. Blommorna i blomställningen öppnar sig nerifrån och upp. I varje blomma utvecklas ståndarna före pistillen. Detta passar humlornas beteende, eftersom de alltid börjar nerifrån i blomställningen och tar sig uppåt. Härmed minskar risken för blomman att bli självpollinerad. Humlorna har ett bra komihåg. De kan minnas blommornas form och en bra plats i flera dagar, vilket säkerställer växtens pollinering.

Fingerborgsblomma

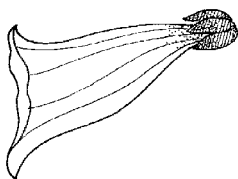
Ung planta

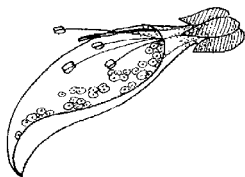
Gammal planta

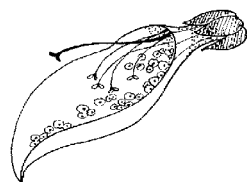
Fingerborgsblomma

Övre delen av blomman borttagen

Blomma i honligt stadium

Blomma i honligt stadium

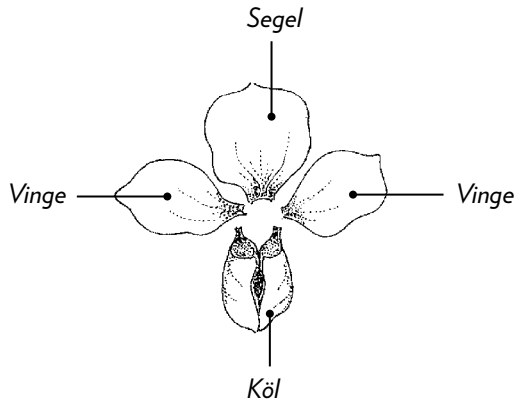
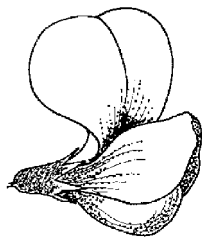
Gulsporre (S,H) – *Linaria vulgaris* 1.3.C

Gulsporre har en blomma som är specialiserad att pollineras av bin och humlor. Blomman är stängd och kan bara öppnas av insekter med stora krafter. Nektarn sitter längst ner i en lång och trång sporre. Det är bara vissa arter av humlor och bin som har tillräckligt lång sugsnabel för att nå den. En buckla på underläppen av blomman har en mörkare gul färg än resten av blomman och fungerar som vägvisare till var nektarn finns.

Käringtand (S) – *Lotus corniculatus* 3.2.D

Alla ärtväxters blommor har en speciell uppbyggnad. De består av fyra olika delar: segel, två vingar och en köl. På seglet finns märken som visar var insekten ska landa. Hos käringtand ligger vingarna böjda över kölén som en sadel och när en tillräckligt tung insekt landat på vingarna trycks både vingarna och kölén neråt. Vid trycket pressas en sträng av pollen ut genom ett hål i köléns spets och kan strykas av på insektens underkropp. Så småningom mognar pistillen och märket tränger ut genom köléns spets, så att den kan få pollen på sig från ett annat blombesök.

Ärtblomma med segel vingar och köl.

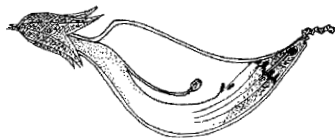

Käringtand – Längdsnitt genom kölen

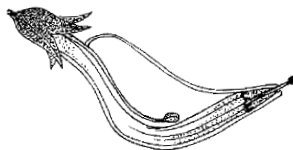
I viloläge

Sedan kölen blivit nedböjd
och pollen pressats ut

Pistillen har trängt ut

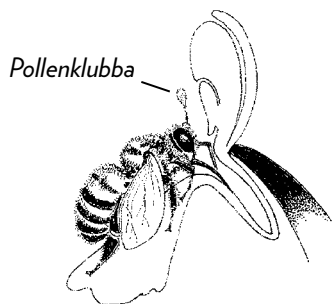

Exempel på annan ärtväxt som pollineras på liknande sätt
 stallört (S,H) – *Ononis spinosa* ssp. *arvensis* 3.2.B

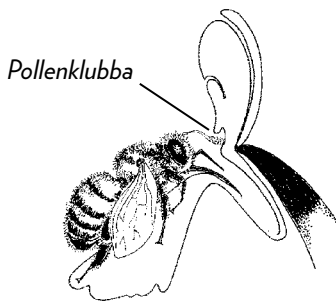
Majnycklar (V) – *Dactylorhiza majalis* 4.3.A, 4.4.A

Majnycklar är en orkidé och liksom alla orkidéer i Sverige är den fridlyst. Det nedersta blombladet fungerar som landningsplats framför allt för bin och humlor. Färgeffekten förstärks genom att många blommor är samlade i en blomställning. På landningsplatsen finns fläckar i ett mönster som leder till blommans mitt. Väl där kommer insekten åt en mekanism som gör att den enda ståndaren löses upp i två delar, pollenklubbor. Varje pollenklubba har en klibbig häftskiva, vilken fastnar på insektens huvud. De båda klubborna står först upp som två horn på insekten, men inom loppet av en halv minut böjer sig klubborna 90 grader så att de pekar framåt istället. När djuret besöker nästa blomma sitter pollenklubborna nu på ett sätt som gör att de träffar märket.

Bi med pollenklubba på huvudet.

I fästögonblicket.

Efter 30 sekunder.

Flugblomster (V) – *Ophrys insectifera* 4.3.A, 4.4.A

Denna orkidé har blommor som ser ut och doftar av parningsvillig hona av en grävstekel. Likheten är så stor att hanar landar på blommorna i tron att det är honor. Blommans behåring stämmer också överens med stekelhonans och gör att stekelhanen kan orientera sig rätt i blomman och utföra parningsrörelser. Samtidigt fastnar pollenklubbor på insekten som den för med sig till nästa blomma.

Skogsknipprot (S) – *Epipactis helleborine* 4.3.A, 4.4.A

Skogsknipprot är en orkidé som pollineras av framför allt getingar, men även bin och humlor är flitiga besökare i blommorna. Blommans underläpp fungerar som en landningsplats och sittande på denna kan insekten suga i sig av den rikliga nektarn, som finns samlad i en skål längre in på läppen. Ovanför denna nektarskål sitter märket och de två pollenklubborna. När en geting suger nektar fastnar de klibbiga häftskivorna på

pollenklubbarna på insektens ansikte, på antennerna, på mundelarna eller på ögonen. Nektarn är giftig och fungerar som ett berusningsmedel. Insekten påverkas av giftet och blir därmed oförmögen att ta bort pollenklubbarna från sitt ansikte. Flygförmågan minskar och getingen stannar därmed längre i samma blomställning och kryper från blomma till blomma. Allt får till följd att pollineringen ökar. Getingarna fastnar i ett beroende av den giftiga drycken och återkommer gärna till nya blommor av skogsknipprot följande dagar.

Fackelblomster (S, H) – *Lythrum salicaria* 2.3.C

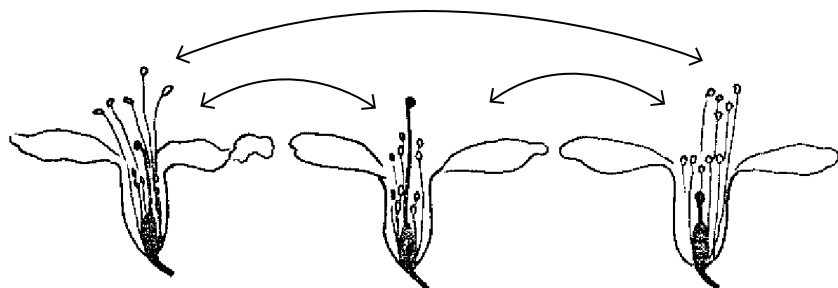
Fackelblomster pollineras vanligen av humlor och bin, men också av andra insekter. Den har precis som vivor olika längd på ståndare och pistiller i olika blommor för att gynna korspollinering. Men här är det än mer raffinerat. Det finns tre olika typer av blommor, tre olika längder på ståndare och pistiller, som fördelar sig på olika sätt i olika blommor. Endast pollinering mellan ståndare och pistill av samma längd fungerar.

Fackelblomster

Mellanstiftad

Långstiftad

Kortstiftad

Lägg märke till de tre olika längderna på ståndarna och pistillerna. Pilarna visar möjlig pollenöverföring.

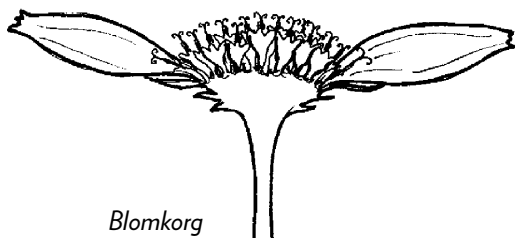

Prästkragen (S) – *Leucanthemum vulgare* 1.2.C

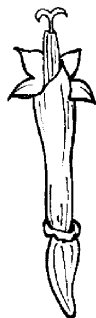
Hos prästkragen försöker växten lura insekterna att den är en enda stor blomma, men i själva verket är det många små blommor som är samlade i en korgliknande blomställning. Varje korg lockar till sig bin, humlor och svävarflugor, men även fjärilar och skalbaggar pollinerar dessa blommor. Kantblommornas funktion är framför allt skyltande. I vissa fall är de helt sterila, i andra har de bara pistiller. De rörformade blommorna i

blomställningens mitt är tvåkönade. Ståndarna har slutit sig till ett rör som omger stiftet. Ståndarna mognar innan pistillen, redan när blomman är i knopp. Därefter skjuter stiftet upp genom ståndarröret. Detta minskar risken för självbefrukting. Nektarn finns samlad längre ner i kronröret och är lätt åtkomligt för insekterna.

Prästkrage

*Tvåkönad rörformad blomma
med ståndare och pistill.*

Honlig kantblomma med pistill.

**Många andra växter i den korgblommiga familjen har samma
uppbyggnad av blomman och pollineras på liknande sätt**

tusensköna (V,S,H) – *Bellis perennis* 1.1.B

slättergubbe (S) – *Arnica montana* 1.2.B

baldersbrå (S,H) – *Tripleurospermum perforatum* 1.2.C

färgkulla (S,H) – *Anthemis tinctoria* 1.2.C

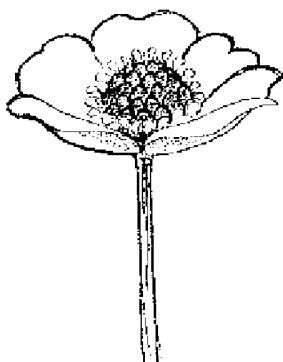
stånds (S,H) – *Senecio jacobaea* 1.2.B

SKALBAGGAR SOM PARNINGSHJÄLP

Skalbaggar är klumpiga insekter. De blommor som lämpar sig att pollineras av skalbaggar måste därför ha tillräckligt stor plats att landa på som flockblomstriga växter – *Apiaceae* **2.3.B, 2.4.B, 2.4.A** och smörblommor – *Ranunculaceae* **4.1.B**. Skalbaggarna lockas mer av dofter än av form och färg. Deras mundelar är korta och fungerar bäst att tugga med. De äter gärna pollen. Om de ska suga i sig nektar måste denna vara mycket lättåtkomlig i grunda öppna blommor. De blommor som skalbaggar besöker kan pollineras av en rad andra insekter också. Det är sällsynt med blommor som är specialiserade att endast pollineras av skalbaggar.

Typisk skalbaggsblomma

FLUGOR OCH MYGGOR SOM PARNINGSHJÄLP

Flugor besöker enkelt byggda blommor som är öppna och grunda, med nektar och pollen lätt åtkomlig. Färgen på blommorna är ofta vit-, gul- eller grönaktig och doften ofta lite kväljande. Större flugor och myggor har en relativt lång sugsnabel med vilken de kan suga nektar ur rörformade blommor. En del flugor och myggor attraheras av blommor som luktar as eller urin när de söker lämpliga äggläggningssplatser.

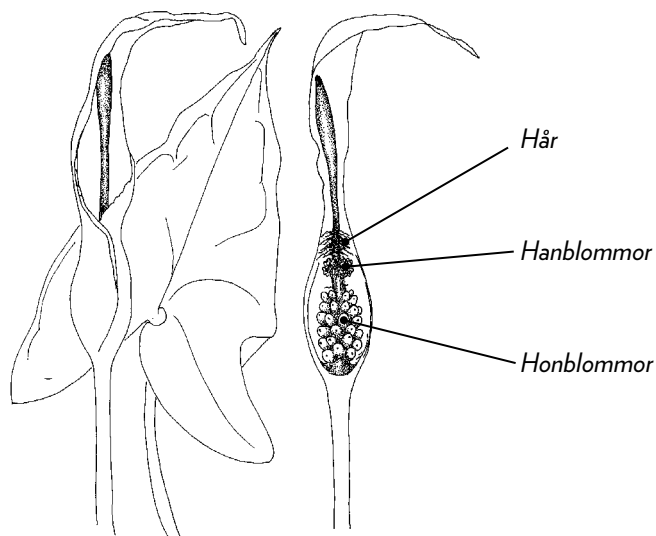
Hundkäs (V) – *Anthriscus sylvestris* 2.3.B och andra flockblomstriga växter
Växter som tillhör den flockblomstriga familjen har blommor som sitter samlade i parapyliknande blomställningar. Denna massverkan gör att insekterna lättare hittar dem. Blommorna är flata, grunda och nektarn är lättillgänglig. Det är ofta blomflugor och andra flugor med kort snabel som pollinerar denna växtfamilj och när man närmar sig blommorna kan ett helt moln av flugor ge sig av. Blomflugor liknar bin och getingar, men de har ett annat rörelsemönster som innebär att de står stilla i luften långa stunder.

Fläckig munkhätta (V) – *Arum maculatum* 5.1.C

Fjärilsmyggor lockas av blomkolvens stank av urin och landar på insidan av det vita hölsterbladet. Myggorna tappar fotfästet och ramlar ner i blommans inre. Om myggorna har pollen på sig från ett annat blombesök pollinerar de honblommorna längst ner. Myggorna kommer inte ut eftersom väggen är hal och hår spärrar vägen ut. Efter ett dygn mognar hanblommorna som sitter ovanför honblommorna. Samtidigt vissnar spärrhåren och blomväggen blir sträv så att myggorna kan ta sig ut med pollen som fastnat på kroppen. Nu känner de förhoppningsvis en ny stank av urin som tilltalar dem och historien upprepar sig. Stanken lurar myggorna, som tror att de har hittat kogödsel att lägga sina ägg i.

Fläckig munkhätta

Hålot (S) – *Aristolochia clematitis* 4.4.B

Blomman är liksom hos fläckig munkhätta byggd som en fälla för insekterna. Flugor leds ner genom ett rör till nektarn i blommans botten. Samtidigt pollineras pistillen om flugorna bär på pollen. Nedåtriktade hår hindrar insekten att ta sig ut. Efter befruktningen vissnar håren. Hanblommorna mognar och flugan får på nytt pollen på sig då den flyger ut.

Hålot

VINDEN OCH INSEKTERNA SOM GRATISARBETARE I MÄNNISKANS TJÄNST

Linné var den förste att förstå vilken viktig roll insekterna spelade för att upprätthålla en balans mellan olika växt- och djurgrupper. Enligt honom fanns det inga viktigare djurgrupper för denna jämvikt än insekterna.

Vinden och insekterna hjälper till med parningen hos blommor genom att förflytta pollen från en blomma till en annan. De är båda viktiga för världsekonomin genom att de pollinerar växter som är mycket viktiga för människan. Vinden är viktig för t ex majs och alla våra sädesslag som ska bli till kolvar eller sädeskorn. Insekterna är oss behjälpliga i grönsaksodlingar där vi äter frukterna t ex tomater och gurkor, men också i alla fruktodlingar. Utan deras hjälp blir det inga äpplen, päron, körsbär, apelsiner, mandlar eller vinbär. Dessa insekter gör oss människor ovärderliga gratistjänster och vi bör göra allt för att de ska trivas i naturen och i våra trädgårdar.

På senare år har många insekters tillbakagång uppmärksamats. Gruppen har i århundraden gynnats av den mångfald av små växtmiljöer och blomning som ett traditionellt jordbruk medförde. Övergången till rationella skötselsystem och stora odlingsarealer har kraftigt bidragit till att insekterna nu är färre. Kantzoner har försvunnit, mångfald har konstgödslats bort, blomrika slåtterängar och betesmarker har överförs till rationellt skött åker och skog. Fredriksdals ängar och betesmarker sköts med äldre bruksmetoder. Ingen besprutning eller konstgödsel används och ängarna slås årligen med lie eller slåtterbalk. Här råder en stor biologisk mångfald vad det gäller örter, gräs, svampar och insekter.

I systematiska trädgården på Fredriksdal finns ett Insektshotell som fungerar som bostad till många pollinerande insekter. Även rovinsekter som lever av oönskade småkryp i våra trädgårdar och övriga odlingar kan finna bostad i vårt hotell.

Om du planterar nektarväxter i din trädgård bidrar du till att en rad olika insekter kan fortleva och bidra till pollinering av våra trädgårdsväxter.

Text: Karin Hjelmér

Teckningar: Liselotte Nilsson, Marie Widén

Faktagranskning: Lars Pettersson, forskare vid Biologiska Institutionen, Lunds Universitet

Layout: Caroline Flindt

Ett tack riktas till elever i Skolstaden Helsingborg, Nicolaiskolan, Individuella programmet, för arbetet med att framställa fjärilar i trädslöjd.

Med ekonomiskt stöd av Hervid Vallins minnesfond.

FREDRIKSDAL
MUSEER OCH TRÄDGÅRDAR
042 104500, WWW.FREDRIKSDAL.SE